

Л.З. Шильман, проф. (ГНПУ, Глухів)

ДО ПИТАННЯ ПРО ТЕРМІНОЛОГІЮ У ТОВАРОЗНАВСТВІ

У підготовці фахівця будь-якого рівня важливе значення має оволодіння і грамотне використання професійних термінів. Не випадково роботи по стандартизації в різних областях діяльності людини починають зазвичай з розробки стандарту на терміни.

Термін (від лат. *terminus* – межа, кінець) – це слово або словосполучення, яке позначає поняття певної галузі знання чи діяльності людини.

Термінологія – це: 1) розділ мовознавства, що вивчає терміни (у цьому значенні все частіше використовують слово термінознавство); 2) сукупність термінів певної мови або певної галузі. Наприклад, можна говорити про англійську, польську, російську, українську та ін. термінології, а також про термінологію математичну, економічну, юридичну, технічну, товарознавчу тощо.

Галузеві термінології (тобто сукупності термінів конкретних галузей) називають терміносистемами, або термінологічними системами. Системність термінології зумовлена двома типами зв'язків, які надіють множинам термінів системного характеру: 1) логічними зв'язками (якщо існують системні логічні зв'язки – то терміни між поняттями певної науки системно пов'язаними); 2) мовними зв'язками (терміни, що позначають наукові поняття залишаються одиницями природної людської мови, а відповідно їм властиві всі ті зв'язки, які характерні для загальноживаних слів синонімічні, антонімічні, словотвірні, полісемічні, граматичні та ін.).

Список термінів як ніде широкий у товарознавстві продовольчих товарів, тому при підготовці випускників освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр викладачі кафедри товарознавства та експертизи товарів приділяють багато уваги термінологічній підготовки студентів.

У підручниках і посібниках для студентів іноді вживаються словосполучення «Плоди та овочі свіжі (сушені)» або «Плодоовочеві товари», при цьому під плодами розуміються фрукти і ягоди. На наш погляд такі словосполучення не цілком коректні, оскільки такі овочі, як томати, огірки та ряд інших теж є плодами. Вони і входять до підгрупи продуктів, яка називається «Плодові овочі».

Іноді застосовується поняття «Фруктоовочеві товари», а фрукти класифікуються на плоди (насінячкові, кісточкові, тропічні, субтропічні, горіхоплідні) і ягоди. Видно, що в цьому випадку слово

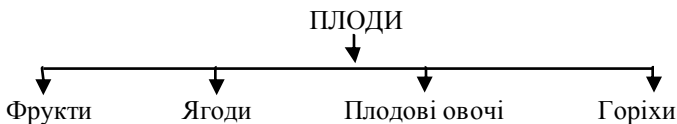
«плоди» вживається в новому значенні, причому ягоди не вважаються плодами, що є невірним. І представляється некоректно відносити горіхоплідні до фруктів.

Вважаємо, що така ситуація не сприяє ясності в сприйнятті матеріалу студентами. Очевидно, що склалася вона через те, що авторами посібників не береться до уваги взаємозв'язок понять. На нашу думку найбільш загальним терміном є термін плоди. У Вікіпедії цей термін визначений наступним чином: «Плід (лат. fructus) – видозмінений в процесі подвійного запліднення квітка; орган розмноження покритонасінних рослин, що утворюється з однієї квітки і служить для формування, захисту та поширення ув'язнених у ньому насіння». Плоди у рослин надзвичайно різноманітні за консистенції околоплодника (сухі та соковиті), числу насіння (одно- і багатонасінні), особливостям вскривання (такі, що вскриваються і такі, що не вскриваються), наявності пристосувань для розповсюдження, хімічним складом. З урахуванням цього у біології існує наступна класифікація плодів:

За цієї класифікації відсутній термін «фрукти», а звичні нам ягоди виявляються в двох підгрупах: ягодоподібних (виноград, черниця) і кістянкоподібних (вишня, малина, ожина).

Пропонуємо у товарознавстві використовувати наступну класифікацію:

У зв'язку з викладеним вище вважаємо за потрібне запропонувати внести зміни у термінологію, що застосовується при викладанні дисциплін з товарознавства продовольчих товарів.